

Tax shift binnen de Vlaamse woonfiscaliteit: economische en bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten

Bruno Peeters en Gerlinde Verbist

m.m.v. Johannes Derboven en Katleen De Troeyer

Antwerp Tax Academy

Universiteit Antwerpen

Antwerp Tax Academy

Universiteit Antwerpen

Structuur

1. Inleiding
2. Woonfiscaliteit: principes & praktijken
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

Structuur

1. Inleiding
2. Woonfiscaliteit: principes & praktijken
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

1. Inleiding

Woonfiscaliteit:

- **‘Traditioneel’ perspectief:** vraagstukken inzake rechtvaardigheid en efficiëntie
  - Hier: *“tax shift tussen de verschillende instrumenten in Vlaamse woonfiscaliteit”*
- **Ruimer perspectief:** woonfiscaliteit inzetten in functie van
  - **Duurzaamheid:** bv. energiezuiniger woningen;
  - **Kwaliteitsvol:** bv. veilig, comfortabel
  - **Mobiliteit:** bv. arbeidsmobiliteit bevorderen;
  - **Levenscyclus:** bv. woning aangepast aan levensfase.

Structuur

1. Inleiding
2. **Woonfiscaliteit: principes & praktijken**
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

2. Woonfiscaliteit: principes ....

1) Rechtvaardigheid

Verticale rechtvaardigheid: belasting naar draagkracht (effect op ongelijkheid)

Horizontale rechtvaardigheid: gelijke behandeling van gelijken

2) Efficiëntie

Belastingen: mogelijk welvaartsverlies (door gebrek aan neutraliteit; veranderingen in gedrag)

Haig-Simons definitie van belastbare inkomsten:

- *“appropriate income tax base should reflect all those resources that contribute to enhancing an individual’s consumption possibilities”*
- Ability-to-pay = individual’s potential annual consumption
- Dus: tel bij inkomen netto consumptiewaarde van wonen in huis minus kosten gemaakt om er te wonen

2. Woonfiscaliteit: .... praktijken

↔ Haig-Simons definitie

Gunstige behandeling van eigen woning door

- Niet belasten consumptievoordeel wonen in eigen woning
- Fiscale voordelen voor hypothecaire lening:
  - Belastingaftrek
  - Belastingkrediet

=> Niet neutraal t.o.v. andere investeringsvormen

Budgettaire impact van neutraliteit

Wat als 'imputed rent' belast wordt als financieel inkomen?

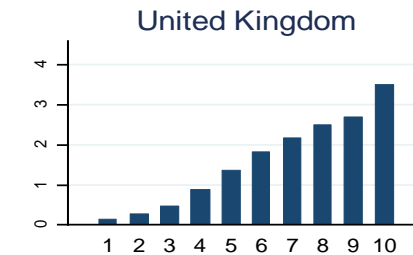
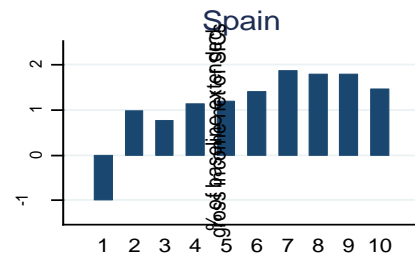
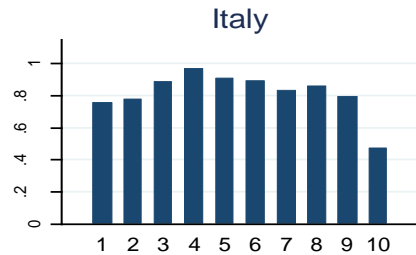
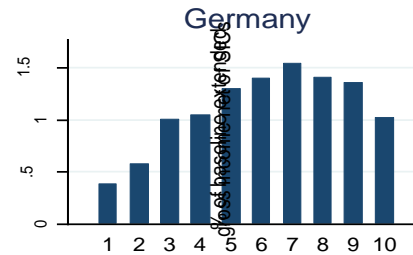
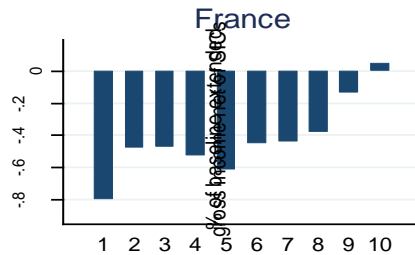
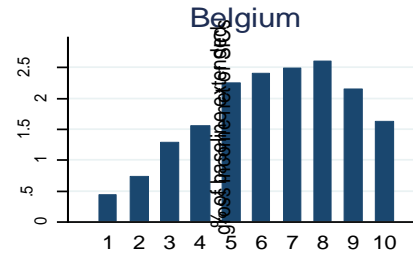
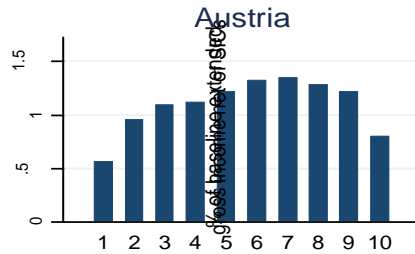
(als % van totale overheidsinkomsten van personenbelasting en onroerend goed belasting)

	Belasten geïmputeer de huur (IR)	Afschaffen fiscaal voordeel hyp leningen (FV Hyp)	Afschaffen onroerend goed belasting op eigen woning (OGEW)	Neutraal scenario (IR belast, afschaffing FV Hyp en OGEW)	
	% van belastinginkomsten				Absoluut bedrag (mio € per jaar)
	(a)	(b)	(c)	(a)+(b)+(c)	
België	6.65	6.16	-3.06	9.75	4.077,6
Duitsland	9.98	-	-2.44	7.54	18.945,0
Finland	21.56	0.19	-1.33	20.42	5.178,2
Frankrijk	5.13	-	-7.06	-1.93	-3.776,1
Italië	5.4	0.82	-2.29	3.93	7.403,8
Oostenrijk	6.78	-	-	6.78	1.906,2
Spanje	22.33	4.29	-14.65	11.97	8.046,4
Ver. Kon.	17.09	-	-	17.09	23.444,3

Bron: Figari et al. 2019.

Verskil in gemidd. belastingvoet in baseline en neutraal scenario (i.e. voordeel van gebrek aan neutraliteit).

 Bias as difference in ATR scenario - baseline

2. Woonfiscaliteit: .... praktijken

Gunstige behandeling van eigen woning

Argumenten pro:

- Positieve externaliteiten van eigenaarschap
- Belasting op eigendom (Onroerende Voorheffing)

Argumenten contra:

- Regressiviteit van fiscale voordelen;
- Opwaartse druk op woningprijzen;
- Overinvestering in woningen en verdringing van meer productieve investeringen;
- Evt. beperkte prikkels renovatie woningen (duurzaamheid; kwaliteit)
- Afremmen verblijfs- en arbeidsmobiliteit (levenscyclus & mobiliteit).

Structuur

1. Inleiding
2. Woonfiscaliteit: principes & praktijken
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' van de Vlaamse woonfiscaliteit

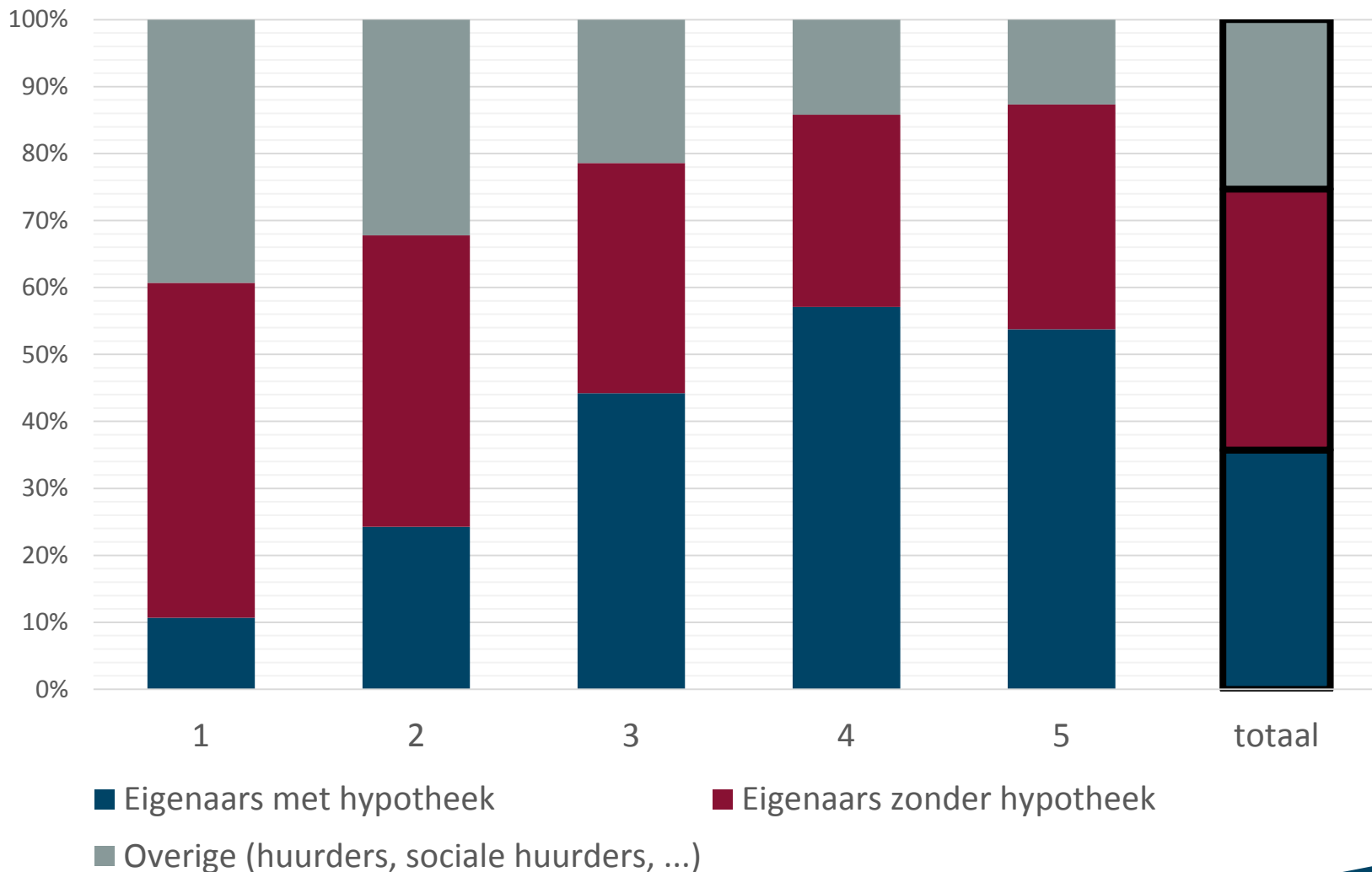
De eigen woning en de

- Personenbelasting:
  - KI vrijgesteld
  - Woonbonus
  - (+ systemen voor 2005)
- Eigendomsbelasting:
  - Onroerende Voorheffing: regionale, provinciale en gemeentelijke opcentiemen met vrijstellingen
- Transactiebelasting:
  - Verkooprecht in de Registratiebelasting

Simulatie alternatief systeem

- Analyse met microsimulatiemodel op basis van surveygegevens en administratieve data
- Data:
  - **EU-SILC** / HFCS (surveys)
  - IPCAL / **OV** / **RR** (administratieve data)
- Microsimulatiemodel: EUROMOD
  - Berekening personenbelasting (inclusief woonbonus)
  - Berekening onroerende voorheffing
  - Berekening verkooprecht obv HFCS, imputatie in SILC, verdeeld over alle eigenaars

Verdeling eigenaars en huurders over inkomenskwintielen - Vlaanderen

Het huidig systeem in cijfers

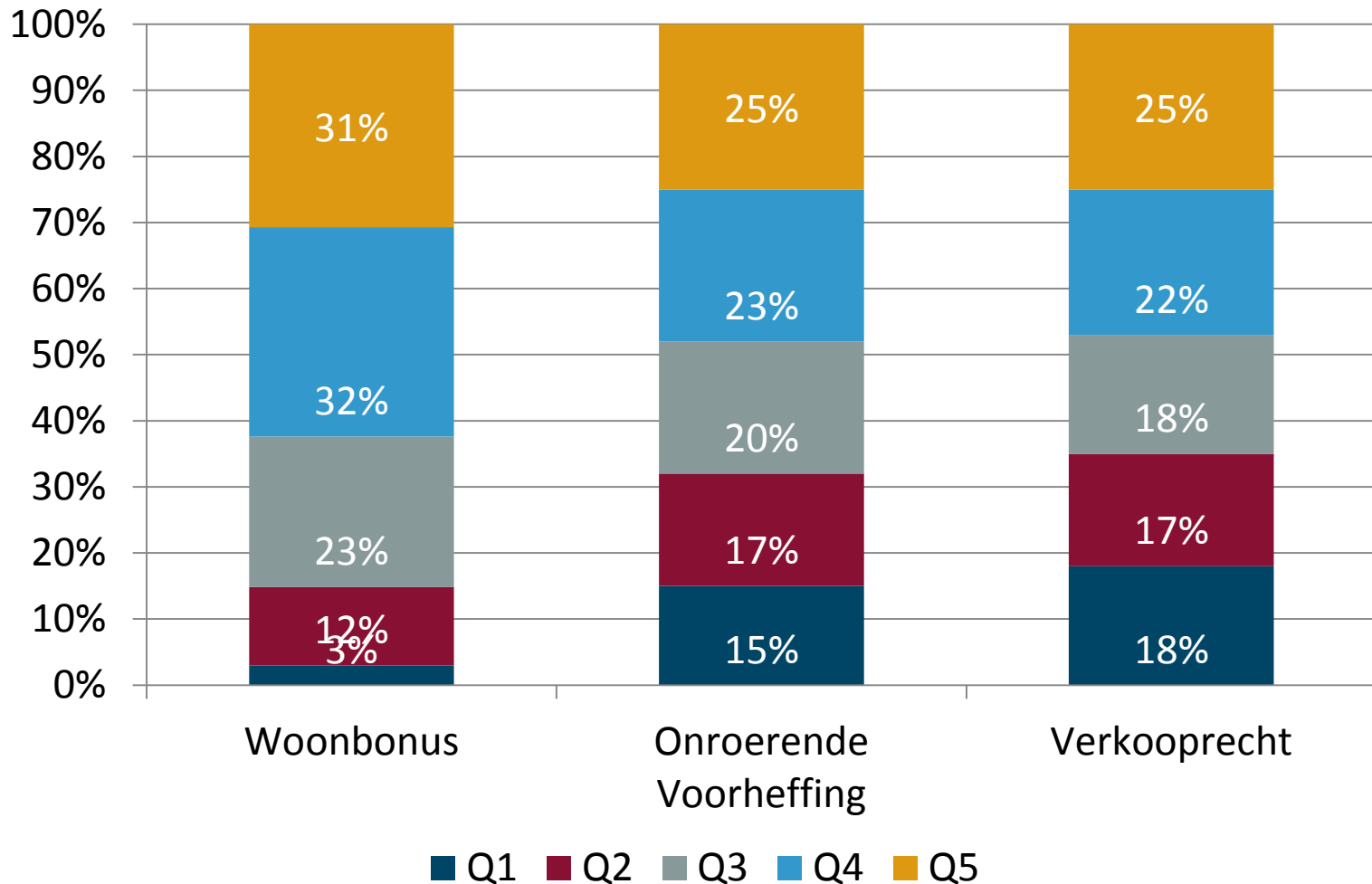
Budget 2017 (in miljoen euro), Vlaanderen:

	Administratieve data (1)	EUROMOD - SILC (2)	(2) / (1)
Personenbelasting: woonbonus	1.610	1.987	123%
Onroerende Voorheffing	1.871	1.669	89%
Verkooprecht	2.367	2.438	103%

Bronnen: (1) WB: Middelenbegroting en algemene uitgavenbegroting Vlaamse Gemeenschap, begrotingsjaar 2018; OV & VK: data inkomsten OV & VK

(2) Eigen berekeningen op basis van EUROMOD-SILC

Verdeling budget over inkomenskwintielen

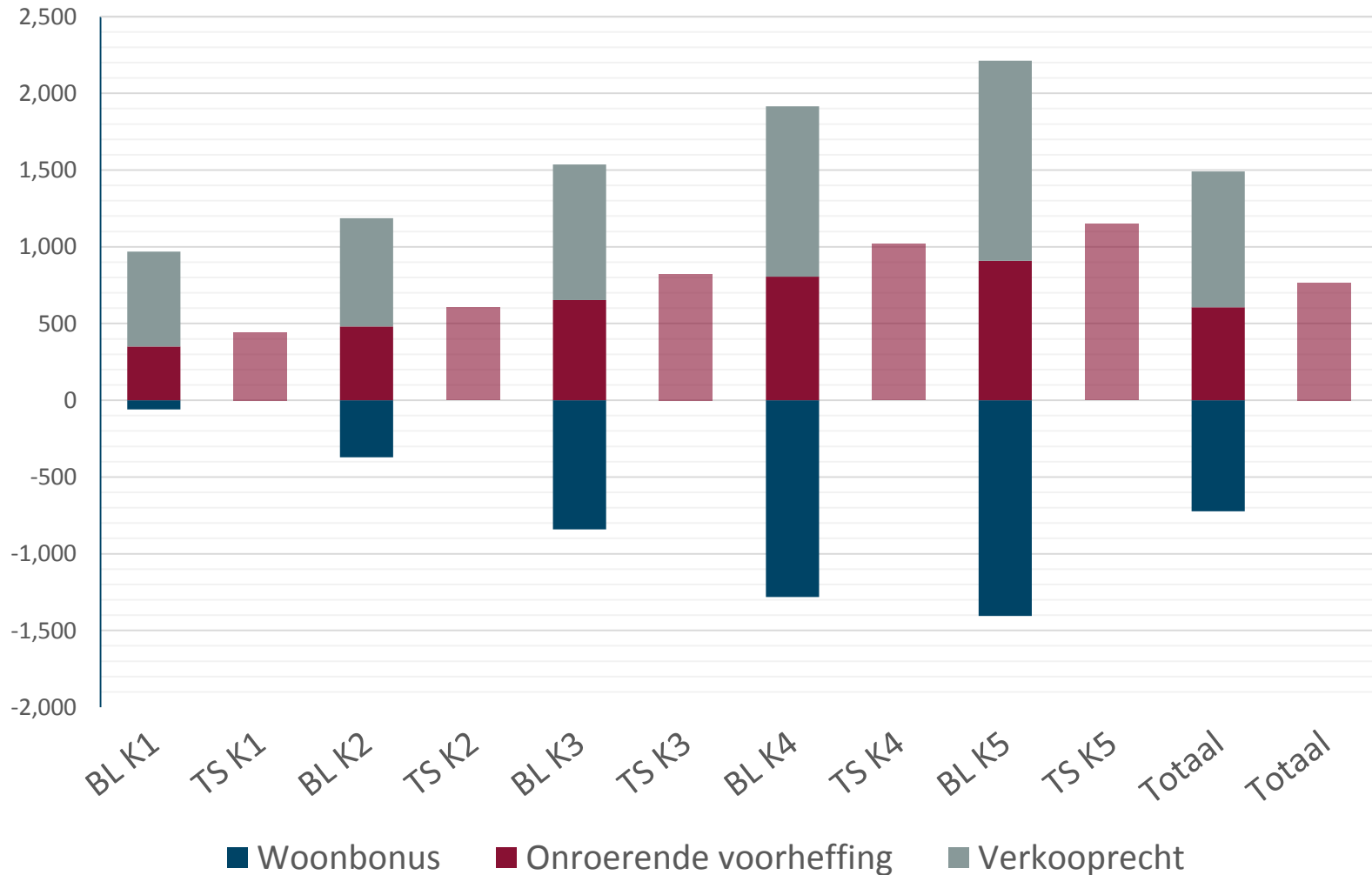
Horizontale herverdeling

Gemiddelde belasting in baseline en *tax shift* scenario
(afschaffing woonbonus en verkooprecht, verhoging OV):

	PB		OV		VR		Totaal	
	Baseline	Tax shift	Baseline	Tax shift	Baseline	Tax shift	Baseline	Tax shift
Eigenaars met hypotheek	15,850	18,050	950	1200	450	0	17,250	19,250
Eigenaars zonder hypotheek	11,150	11,150	850	1050	550	0	12,550	12,200
Andere	6,600	6,600	-	-	-	-	6,600	6,600

Verticale herverdeling: Verdeling belasting(voordelen) eigen woning over inkomenskwintielen - Vlaanderen

Baseline + tax shift

Structuur

1. Inleiding
2. Woonfiscaliteit: principes & praktijken
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen (a) en opportuniteiten (b)

Drie doelstellingen hervorming fiscaliteit eigen woning

- een afbouw van de geïntegreerde woonbonus;
- een nultarief/verlaging voor het verkooprecht;
- een budgettaire compensatie via de onroerende voorheffing als sluitstuk.

a. Bevoegdheidsrechtelijk kader

1. Huisvesting:

- de materiële bevoegdheid
- de fiscale bevoegdheid

2. Vergelijking met

- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- het Waalse gewest

1. Huisvesting: de materiële bevoegdheid

- Bevoegdheid over huisvesting komt toe aan de gewesten (art. 6, §1, IV BWHI).
- De materiële bevoegdheid mag als *ruim en volledig* worden begrepen.

1. Huisvesting: fiscale bevoegdheid gewesten

- a. De autonome en algemene fiscale bevoegdheid:
  - art. 170, §2 GW;
  - de 'eigenlijke belastingen'.
- b. Bevoegdheden t.a.v. welomschreven, oorspronkelijk bestaande federale belastingen:
  - Bijz.Fin.W.;
  - de 'oneigenlijke gewestbelastingen'.
- c. De gewestelijke aanvullende personenbelasting en belastingkredieten in mindering te brengen van de PB.

Bevindingen m.b.t. de zgn. ‘oneigenlijke gewestbelastingen’

- Relevante belastingen opgesomd in art. 3 BWFI:
  - het ‘verkooprecht’ in de registratiebelastingen;
  - de onroerende voorheffing.
- Gewesten zijn bevoegd om volgende elementen te wijzigen:
  - de aanslagvoet: tarief verkooprecht en OV aanpassen behoort tot de bevoegdheden van het gewest;
  - de vrijstellingen en verminderingen
  - de heffingsgrondslag (zie verder).

- Het gewest is bevoegd voor de heffingsgrondslag
(= bedrag waarop de belasting wordt berekend).
maar de (bijzondere) federale wetgever bepaalt de belastbare materie
(= het feit of de situatie waarover belasting wordt geheven).

Specifiek voor de OV:

Afstappen van federale KI als grondslag is toegelaten

- eigen aangepast KI is mogelijk.
- ook andere grondslagen zijn mogelijk.

De bevoegdheid van het gewest m.b.t. provinciale en gemeentelijke fiscaliteit:

- Provincies en gemeenten heffen opcentiemen op OV.
- Bij stijging gewestelijke basisheffing OV zonder begrenzing zouden opbrengsten voor gemeenten en provincies zonder noodzaak automatisch mee stijgen.
- Art. 2.1.4.0.2. VCF zorgt voor begrenzing.

De gewestelijk aanvullende belasting op de PB

- Exclusieve bevoegdheid van het gewest m.b.t. uitgaven voor het verwerven en behouden van de eigen woning.
- Woonbonus aanpassen/afbouwen/afschaffen behoort tot de bevoegdheden van het Vlaams gewest.

Vergelijking met Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- afschaffing woonbonus;
- invoeren verhoogd abbattement op verkooprecht;
- onroerende voorheffing:
  - veel persoonsgebonden voordelen (op aanvraag);
  - vermindering wegens improductiviteit afgeschaft

Vergelijking met het Waalse gewest

- 'Chèque habitat' ter vervanging van bestaande belastingverminderingen:
  - inkomensgerelateerd;
  - omzetbaar in belastingkrediet;
  - max. 20 jaar tijdens het leven (dus niet per woning, maar per belastingplichtige);
  - woning gelegen in EER
  - Enkel gericht op verwerven van woning (niet de gehele of gedeeltelijke vernieuwing)
- > kritiek: o.m.
  - maatregel zou vooral budgettair geïnspireerd zijn
  - effect op vastgoedprijzen,
  - enkel voordeliger voor inkomensgroep ≤ 21.000 €.
- Verlaagd tarief verkooprecht bij aankoop via lijfrente.
- Onroerende voorheffing:
  - veel persoonsgebonden voordelen (op aanvraag).

b. Opportuniteiten

- **Huidig perspectief:** woonfiscaliteit is vooral gericht op het verwerven (evt. renoveren of vervangen) van eigen woning
- **Ruimer perspectief:** woonfiscaliteit inzetten in functie van huisvesting
  - **Duurzaamheid:** bv. energiezuiniger woningen;
  - **Kwaliteitsvol:** bv. veilig, comfortabel
  - **Mobiliteit:** bv. arbeidsmobiliteit bevorderen;
  - **Levenscyclus:** bv. woning aangepast aan levensfase.

Voorbeeld: woonrechtcertificaten voor Serviceflats

Structuur

1. Inleiding
2. Woonfiscaliteit: principes & praktijken
3. Verdelingseffecten: huidig systeem & 'tax shift' in de Vlaamse woonfiscaliteit
4. Bevoegdheidsrechtelijke beperkingen en opportuniteiten
5. Besluit

5. Besluit

- Bevoegdheidsrechtelijk: geen hinderpalen
- Vlaams gewest kan autonoom het voorgestelde scenario implementeren.
- BHG kan (in beperkte mate) als inspiratiebron dienen
- Opportuniteiten om de woonfiscaliteit in een ruimer perspectief te plaatsen